

Особливості надання житлових субсидій в умовах воєнного стану

Військова агресія росії змінила життя українців. В умовах воєнного стану перед урядом України постало багато викликів, серед яких забезпечення ефективного соціального захисту малозабезпечених громадян. Близько трьох мільйонів домогосподарств в Україні отримували житлові субсидії. Унаслідок війни багато наших співвітчизників опинилося в окупації, виїхало з місць проживання, в тому числі і за кордон. Органи соціального захисту окремих регіонів не мали можливості забезпечити підготовку виплатних документів для виплати грошових допомог, пільг та житлових субсидій.

Уряд України ужив ряд заходів, щоб люди, які вимушено покинули свої домівки, змогли отримати передбачену законодавством допомогу та оплатити комунальні послуги.

Постановою КМ України від 7 березня 2022 р. №215 було встановлено окремий порядок здійснення соціальних виплат на період дії воєнного стану. Він передбачає спеціальний механізм виплати шляхом перерахування коштів на банківський рахунок одержувача через АТ «Ощадбанк» або здійснення грошових переказів, у тому числі через міжнародну платіжну систему «MY TRANSFER» та АТ КБ «ПриватБанк».

Навіть у випадках, коли бази даних одержувачів в окремих районах були втрачені, фінансування виплат грошових допомог, пільг та житлових субсидій проводилося Мінсоцполітики на підставі даних про попередні виплати в центральній базі даних.

У квітні завершується опалювальний сезон і, відповідно, перераховуються пільги та субсидії з урахуванням тривалості опалення у квітні – 15 днів. Житлові субсидії традиційно призначаються на рік – із травня до квітня наступного року. Отже, постало питання призначення субсидій громадянам на наступний термін – із травня 2022 року до квітня 2023 року. Як перерахувати житлові субсидії в тих регіонах, які перебувають в окупації або в яких втрачено бази даних унаслідок воєнних дій, як призначити субсидії на наступний термін?

Постановою КМ України «Деякі питання надання пільг та житлових субсидій в умовах воєнного стану» від 19 квітня 2022 р. №462 було встановлено спеціальну формулу розрахунку розміру пільг та житлових субсидій на період дії воєнного стану на території, де органи соціального захисту не мають можливості забезпечити підготовку виплатних документів та проведення фінансування. Житлові субсидії у квітні таким громадянам призначалися з урахуванням коефіцієнта, як співвідношення середнього розміру нарахованої субсидії у квітні 2022 року до середнього розміру нарахованої субсидії у січні 2022 року.

Крім того, було прийнято рішення, що призначення житлової субсидії на наступний період із травня 2022 року домогосподарствам, які отримували житлову субсидію в опалювальному сезоні 2021-2022 років, проводиться без звернень громадян.

Ці постанови також внесли ряд змін до Порядку надання житлових субсидій, які враховували умови, в яких опинилися громадяни України.

Так, субсидія призначається громадянам, які не зареєстровані у житловому приміщенні (будинку), але фактично проживають у ньому без укладеного договору наймання (оренди) житла у разі, коли вони є внутрішньо переміщеними особами (п. 22 Положення).

Якщо громадяни, житлові приміщення яких розміщені на територіях в зоні бойових дій, не змогли своєчасно звернутися за призначенням житлової субсидії протягом двох місяців від початку опалювального (неопалювального) сезону, житлова субсидія призначається з початку сезону у разі, коли таке звернення надійшло у будь-який місяць до закінчення сезону. Перелік таких територій визначено розпорядженням КМУ від 06.03.2022 р. №204.

Домогосподарства, що розташовані в населених пунктах на лінії зіткнення та які внаслідок збройної агресії рф проти України залишилися без централізованого постачання теплової енергії та/або постачання природного газу і використовують побутові електроприлади для

обігріву житлових приміщень, можуть отримати субсидії в об'ємі, який визначається соціальними нормативами використання електричної енергії для індивідуального опалення.

Також було знято деякі вимоги до одержувачів субсидій, наприклад, скасовано вимогу повідомляти органи соціального захисту протягом 30 днів про зміни, що можуть вплинути на розмір субсидії.

Положенням про порядок надання житлових субсидій (п. 14 пп. 3) передбачено, що житлова субсидія не призначається, якщо у складі домогосподарства або у складі сім'ї члена домогосподарства є особи, які досягли 18-річного віку станом на початок періоду, за який враховуються доходи для призначення житлової субсидії, і в цьому періоді такі особи перебували за кордоном сукупно більше 60 днів. До 60-денного періоду перебування за кордоном не включаються дні службового відрядження, лікування, навчання або догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, що підтверджується відповідними документами, а також дні перебування за кордоном протягом періоду воєнного стану в Україні та двох місяців після його припинення або скасування.

Порядок обчислення середньомісячного сукупного доходу сім'ї (домогосподарства) для усіх видів державної соціальної допомоги (постанова КМУ України від 22 липня 2020 р. №632) визначає, які доходи і як враховуються при призначенні відповідних допомог. До середньомісячного сукупного доходу осіб, які беруть або брали безпосередню участь у проведенні АТО, участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії РФ у Донецькій та Луганській областях, та до середньомісячного доходу членів їхніх сімей не враховуються отримані ними у період безпосередньої участі у проведенні ООС грошове забезпечення та інші виплати і види соціальної допомоги, передбачені законодавством для працівників правоохоронних органів, військовослужбовців і працівників (...) військових формувань, утворених відповідно до закону.

Також встановлено особливий порядок врахування доходів для осіб, яких у період воєнного стану в Україні звільнено з роботи або які в цей період втратили роботу, зареєстровані у Державній службі зайнятості як безробітні і яким призначено допомогу по безробіттю (розмір призначеної допомоги по безробіттю або 0,5 розміру мінімальної заробітної плати (що більше)). При цьому не враховується сума отриманої заробітної плати у періоді, за який враховуються доходи.

Постановою КМУ від 16 вересня 2022 р. №1041 передбачено, що до середньомісячного сукупного доходу не враховується допомога на проживання внутрішньо переміщеним особам та компенсація громадянам для покриття понесених витрат, пов'язаних з розміщенням у своєму житловому приміщенні ВПО за програмою «Прихисток».

Найбільш радикальні зміни до порядку надання житлових субсидій та пільг запроваджено постановою КМУ від 16 вересня 2022 р. №1041. Вона передбачає передачу функцій призначення, нарахування і виплати житлових субсидій та пільг на оплату житлово-комунальних послуг від органів соціального захисту до органів Пенсійного фонду України. Як сказано в офіційному повідомленні, це рішення дозволить:

- забезпечити право людей на допомогу від держави за будь-яких обставин, що є важливим в умовах воєнного часу, коли частина людей вимушено змінила своє місце проживання;
- зберігати централізовано дані громадян, необхідні для призначення та розрахунку житлових субсидій і пільг;
- автоматизувати та прискорити процеси призначення, нарахування та виплати житлових субсидій і пільг;
- централізувати фінансування виплат, що дозволить оптимізувати та прискорити час проходження коштів.

Це рішення викликає багато питань, усі наведені переваги, власне, притаманні і чинному механізму, яким оперує Мінсоцполітики. Будемо сподіватися, що запроваджені зміни не погіршать доступність та якість надання пільг та житлових субсидій для громадян України.